

Noyabrın 7-də Neft Daşlarının 70 illiyi tamam olur. AZƏRTAC bu münasibətlə SOCAR-ın prezidenti, Milli Məclisin deputatı Rövnəq Abdullayevin məqaləsini təqdim edir.

Bu günlər xalqımız Azərbaycan neft-qaz sənayesi tarixinə əbədi həkk olunmuş əlamətdar günlərdən birini – Neft Daşları yatağında ilk neftin çıxarılmasının 70-ci ildönümünü qeyd edir. Xəzər dənizində polad dirəklər üzərində belə bir əfsanəvi şəhərin yaradılması Azərbaycan neftçilərinin qəhrəmanlıq salnaməsində parlaq səhifədir. Neft Daşlarında ilk neftin çıxarılması dünya əhəmiyyətli tarixi hadisədir. 1949-cu ilin 7 noyabr günü Bakı şəhərindən 110 kilometr şimal-şərqdə, Xəzər dənizində qazılmış neft quyusunun fontan vurməsi ilə dünya neft sənayesinin inkişafında yeni bir dövrün – açıq dənizdə stasionar platforma üzərində neft hasilatının başlanğıcı qoyuldu. İndi, demək olar, bütün okean və dənizlərdə axtarış-kəşfiyyat və hasilat işləri aparılır. Neft Daşları yatağının kəşf edilməsi təkcə keçmiş SSRİ-ni əhatə edən Xəzərdə, Oxot, Barents dənizlərində, Qara dənizdə deyil, həm də dünyanın bütün dəniz və okeanlarında – Meksika körfəzində, Şimal dənizində axtarış-kəşfiyyat işlərinin inkişafına güclü təkan verdi. Hazırda dünya üzrə axtarış-kəşfiyyat işlərinin və karbohidrogen hasilatının əhəmiyyətli hissəsi dəniz akvatoriyalarının payına düşür. Okean və dəniz şəlfələrində işlərin miqyası sürətlə genişlənir. Suyun dərinliyi min metrədən çox olan sahələrdə karbohidrogen ehtiyatlarının mənimlənməsi prosesi gədir və biz fəxrli deyə bilərik ki, bu böyük prosesin əsası qəhrəman Azərbaycan neftçiləri tərəfindən qoyulub.

Neft Daşlarının kəşfi və istismarı Azərbaycan neft sənayesinin inkişafının yeni pilləsinə qaldırıldı, qazanılan təcrübə Xəzərin digər sahələrində axtarış-kəşfiyyat işlərinin sürətlənməsinə təkan verdi, qısa müddətdə yeni neft-qaz yataqlarının tapılmasına və işlənilməsinə yol açdı.

Neft Daşlarının inkişaf tarixi Heydər Əliyevin adı ilə sıx bağlıdır. O, hələ keçmiş sovetlər dönməsində respublikamıza rəhbərlik etdiyi illərdə dəniz neftçilərinin əməyini daim yüksək qiymətləndirmiş, dəfələrlə Neft Daşlarına səfər etmiş, vəziyyətlə yerində tanış olaraq, mövcud problemlərin həlli üçün müvafiq tapşırıqlar vermiş, məsələləri şəxsi nəzarətində saxlamışdır. Ulu öndərin Neft Daşlarının 25 illik yubileyində neftçilər qarşısında qoyduğu vəzifələr isə həqiqətən, tarixi əhəmiyyət kəsb edirdi. O vaxt Xəzər dənizinin 40 metrədək dərinliyində yerləşən yataqlar artıq kəşf edilmişdi. Ulu öndər neft-qaz sənayesinin inkişafı istiqamətində mövcud elmi bilikləri ümumiləşdirərək, dənizin 100 metrədən artıq dərinliklərində işə başlamaq təşəbbüsü ilə çıxış etdi. Neftçilər bu təşəbbüsü böyük ruh yüksəkliyi ilə qarşıladılar və tezliklə Neft Daşlarının işlənməsi təcrübəsindən istifadə olunmaqla bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatının qüdrətlənməsi üçün müstəsna əhəmiyyət kəsb edən “Günəşli”, “Çıraq”, “Azəri” və digər yataqlar

Neft Daşları Azərbaycanın strateji habına çevriləcək

Neft Daşları dənizdə neft hasilatının və ölkəmizin ikinci neft bumunun başlanğıc nöqtəsi, dənizdə gələcəkdə işlənməsi nəzərdə tutulan neft-qaz yataqlarını birləşdirən əsas infrastruktur qovşağıdır

Rövnəq ABDULLAYEV, SOCAR-ın prezidenti, Milli Məclisin deputatı

yatağı ilə birlikdə istismar dövründə Azərbaycanın neft hasilatının, təqribən 13 faizini birbaşa təmin etmişdir. Hasilatının pik səviyyəsində – 1967-ci ildə Neft Daşlarında 7,6 milyon ton neft hasilatı olmuşdur ki, bu da Azərbaycanın o dövrdə ümumi neft hasilatının 1/3 hissəsi idi. Hazırda Neft Daşlarında istismar fondunda olan 406 quyunun 399-u fəaliyyətdədir, yataq üzrə gündəlik hasilat 3050 ton neft, 300 min kub metr qaz təşkil edir. Sulaşma dərinisiz hissələrində işlərin səmərəli aparılması üçün zəruri əhəmiyyət kəsb edən “Xəzər” və “Self” tipli 10-dan çox yarımada və özünəməxsus qazma qurğusu, seysmik, mühəndis-geoloji elmi-tədqiqat gəmiləri, kran və borudüzən gəmilər, sərnişin və təchizat gəmiləri və digər texnika və avadanlıqlarla komplektləşdirildi. Heydər Əliyev şəxsi nüfuzundan istifadə edərək hazırda onun adını şəərəflə daşıyan və dəniz neft-qaz platformalarının inşasını uğurla həyata keçirən Dərin Özüllər Zavodunun Azərbaycanada tikilməsinə nail oldu. Ulu öndər həmin dövrdə görülməli işlərin tarixi miqyaslarından danışarkən deyirdi: “Neft Daşları – XX əsrdən XXI əsra atılmış bir körpüdür. Yeni neft strategiyasının maddi və elmi təməli də məhz Neft Daşları ilə qoyulmuşdur”.

Ötən 70 il ərzində Neft Daşları böyük bir qəhrəmanlıq yolu keçərək nəhəng istehsal-yaşayış kompleksinə çevrilmişdir. Burada indiyədək 1939 quyuy qazılmış, 200 kilometrədən çox estakada, 333 istehsal meydançası tikilmiş, 100 kilometrərlə neft, qaz, su kəmərləri çəkilmiş, işlənmənin əvvəlindən 175,5 milyon ton neft və 14,3 milyard kubmetrdən çox qaz hasilatı alınmışdır. Neft Daşları ona bitişik olan “Palçıq pilpilasəsi”

yeni özüllərin tikilməsi və onlardan quyuların qazılması davam etdirilir. Bu gün artıq SOCAR və onun müəssisələri, eləcə də digər Azərbaycan neft və qaz şirkətləri dünya üzrə təbii olunan əsas müasir texnoloji nailiyyətlərdən yararlanırlar. Ən mürəkkəb geoloji struktur şəraitində qazma, hasilat işləri aparılır, dənizin dərinisiz hissələrində platformalar quraşdırılır, yüksək təzyiqli şəraitində qazma işlərinin aparılması üçün yeni metodlardan istifadə edilir və bütün bunlar əvvəlki dövrlə müqayisədə bizim üçün adi prosesə çevrilib. Artıq “Şahdəniz” və AÇG layihələrinin bütün əsas tikinti-quraşdırma, qazma və digər xidmət işləri tam olaraq Azərbaycanın daxilində ən yüksək beynəlxalq standartlara uyğun həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin qarşımızda qoyduğu əsas vəzifələrdən biri də SOCAR-ı global miqyasda tanıyan, çevik, müasir və rəqabətə davamlı transmilli şirkətə çevirməkdir. Bu istiqamətdə əhəmiyyətli uğurlar əldə edilmişdir. SOCAR dünya bazarlarında inamla daxil olaraq, özünə layiqli yer tutmuşdur və mövqelərini gücləndirməkdədir. İndi biz, demək olar, bütün qitələrdə fəaliyyət göstəririk. Ötən il 40 ölkənin 100-dən çox məntəqəsində müxtəlif kommersiya əməliyyatları həyata keçirilib ki, bu da SOCAR-ın nə qədər geniş və inkişaf etmiş global ticarət və infrastruktur şəbəkəsinə malik olduğunu göstəricisidir. Həmin şəbəkəyə müxtəlif ölkələrdə neft və qaz məhsullarının nəqli üçün zəruri olan magistrallar boru kəmərləri, gəmilər, liman terminaları və digər imkanlar daxildir. Biz biznes portfelimizi davamlı olaraq diversifikasiya etməklə,

beynəlxalq bazarlarda payımızı durmadan artırmaq xətti götürmüşük və mütəmadi olaraq bu xətt üzrə məqsədyönlü tədbirlər görürük. Bir sözlə, SOCAR inkişaf edir, böyüyür, imkanları genişlənir.

Bütün bu layihələrin uğurla həyata keçirilməsi üçün qarşımızda hər şeydən əvvəl neft hasilatının sabit saxlanması, qaz hasilatının yüksəldilməsi vəzifələri durur. Bu gün bizim əldə etdiyimiz bütün nailiyyətlərin əsasında Neft Daşlarında, Xəzər dənizində qazanılmış zəngin təcrübə, yaradılmış təkmil infrastruktur, kadr potensialı dayanır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sözləri ilə desək, “Neft Daşları olmadan Azərbaycanda heç bir böyük neft və

Neft Daşları olmadan Azərbaycanda heç bir böyük neft və yaxud qaz hasilatı layihəsi mümkün deyildir. Bizim bütün xətlərimiz və gələcəkdə istismara veriləcək yeni layihələr hamısı Neft Daşlarında birləşir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

ekoloji layihələri BMT səviyyəsində yüksək qiymətləndirilmiş, Dünya Bankı tərəfindən mükafatlara layiq görülmüşdür. Tullantıların İdarə Edilməsi Mərkəzimiz MDB və Xəzər regionunda neft sənayesi üzrə ixtisaslaşmış ilk belə obyektidir.

islahatların əsas hədəfləridir. Bu mərhələdə SOCAR-ın üzərinə qeyri-neft sektorunun ölkə iqtisadiyyatının əsas gəlir mənbəyinə çevrilməsi üçün etibarlı zəmin yaratmaq vəzifəsi düşür. Bunun üçün qısa müddətdə qarşıda duran bir sıra məsələləri

yaxud qaz hasilatı layihəsi mümkün deyildir. Bizim bütün xətlərimiz və gələcəkdə istismara veriləcək yeni layihələr hamısı Neft Daşlarında birləşir”. Bu, həqiqətən də belədir. Yaxın illərdə biz “Abşeron”, “Ümid” yataqlarında, “Qarabağ”, “Babək”, “Şəfəq”, “Asiman”, “Əsrəfi”, “Dan ulduzu”, “Aypara” strukturlarında genişmiqyaslı axtarış-kəşfiyyat və hasilat işlərinə başlamağı planlaşdırırıq. Bütün bu planların mərkəzində SOCAR-ın dənizdəki başlıca kommunikasiya qovşağına çevrilmiş Neft Daşları, burada qazanılmış zəngin təcrübə, yaradılmış təkmil infrastruktur, kadr potensialı dayanır. Yatağın işlənilmə perspektivləri də kifayət qədər böyükdür. Hazırda qalq ehtiyatlar 210 milyon ton, çıxarıla bilən ehtiyatlar 18 milyon ton civarında qiymətləndirilir. Texnologiyalar inkişaf etdikcə, bu ehtiyatların daha böyük həcmində hasilatın alınması mümkündür. Qarşıdakı illərdə daha 5 özlülün tikintisi və yeni quyuların qazılması nəzərdə tutulur.

Son illər ərzində Neft Daşlarının fəaliyyət sahələrində formalaşan lay sularının tam qapalı sistemdə idarə olunması təmin edilmiş ki, bu da Xəzər dənizinin ekoloji vəziyyətinin qorunması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Böyük Britaniya istehsalı olan qurğu lay sularını müxtəlif mərhələlər üzrə neft və mexaniki qarışıqlardan təmizləyir. Təmizlənmiş lay suları suvurucu və uducu quyulara vurulur. Məişət çirkəb suları da xüsusi qurğuda təmizlənib, tam zərərsizləşdirildikdən sonra laylara vurulur. Nəticədə, həm dənizin çirklənməsinin qarşısı alınır, həm də laylarda təzyiqli sabit saxlanılaraq, iqtisadi fayda əldə olunur. Dəniz suyunun təmizlənməsi, yaşılıqların salınması, istilik effekti yaradan qazların atmosferə atılmasının qarşısının alınması istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçiririk. SOCAR-ın

“Neft Daşları” NQÇ-də işçilərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması daim diqqət mərkəzində saxlanılır. Dəniz neftçiləri bizim kadr ehtiyatlarımızın qızıl fondunu təşkil edir. Bu gün SOCAR-ın rəhbərliyində təmsil olunanların əksəriyyəti Neft Daşları məktəbini keçmiş şəxslərdir. Biz bununla fəxr edirik. İldə bir neçə dəfə rəhbərliyin dəniz mədənlərinə, ilk növbədə, Neft Daşlarına baş çəkmiş şirkətimizdə artıq bir ənanə halını almışdır. Yubiley ərəfəsində də polad dirəklər üzərində yaradılmış doğma şəhərciyimizə səfər etdik, keçmiş iş yoldaşlarımızla, yeni nəslin nümayəndələri ilə görüşdük, Neft Daşlarının problemləri ilə maraqlandıq, görülməli işləri müzakirə etdik, nahar süfrəsi ətrafında səmimi söhbət apardık. Şəhərciyin ərəzində, yataqxana korpuslarında, sərnişin gəmisində minib-düşmə meydançasında təmir işləri həyata keçirilmiş, 1000-ə yaxın ağac və 8000 gül kolu alınaraq mərkəzi parkda əkilmişdir.

Dəniz neftçilərinin özlərinə məxsus şanlı ənanələri var və hazırda Neft Daşlarında estafeti qəbul etmiş gənc nəsil o ənanələri sədaqətlə yaşadır. Ölkənin ictimai həyatında yaxından iştirak etmək bu ənanələr içərisində xüsusi yer tutur. Son illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında respublikamızda aparılan sosial-iqtisadi inkişaf proseslərinə dəyərli töhfələr verən dəniz neftçiləri Prezidentimiz islahatlar kursunu ürəkdən dəstəklədiklərini, qarşıda duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün əllərindən gələni edəcəklərini bildirdilər. Vətənimiz Azərbaycanın dayanıqlı inkişafının uzunmüddətli təminatına yönəlməli uğurlu islahatlar siyasəti ilə cəmiyyətimiz və dövlətimiz faktiki olaraq yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur.

İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, qeyri-neft sektorunun gücləndirilməsi

həll etməliyi: neft hasilatının təbii azalmasını mümkün qədər ləngitməli, təbii qaz hasilatını artırmaqla neft gəlirlərinin azalmasını tarazlaşdırma, fasiləsiz xammal təchizatı ilə qeyri-neft sektorunun inkişafını stimullaşdırma, kimya sənayesini genişləndirməli və mövcud neft-qaz-kimya kompleksini şaxələndirməli, yeni bazarlara daxil olaraq əlavə gəlir mənbələri yaratmaqla, SOCAR-ı müasir enerji şirkətləri səviyyəsində rəqəmsal şirkətə çevirməliyi. Qeyd etməliyəm ki, artıq bütün bu istiqamətlərdə məqsədyönlü addımlar atılmış, müsbət nəticələr əldə olunmuşdur. Artıq mədənlərimizdə, o cümlədən Neft Daşlarında məlumatların rəqəmsal modullarla idarə olunmasına başlanılmışdır və yaxın gələcəkdə neft-qazçıxarma işlərinin səmərəsini artırmaq üçün SOCAR rəqəmsal şirkətə çevriləcəkdir.

Neft Daşlarında ilk neftin çıxarılmasının 70 illiyi Azərbaycan neft-qaz sənayesinin və bütün xalqımızın bayramıdır. Xalqımız Neft Daşlarının təməlini qoymuş Yusif Səfərovun, Ağa qurban Əliyevin, Mixail Kaverovkin və onun briqadasının üzvlərinin, neft-qaz sənayesinin görkəmli təşkilatçısı Sabit Orucovun, Neft Daşlarının sonrakı inkişafında mühüm rol oynamış Qurban Abasovun, Nəsrulla Babayevin, Solomon Qrobşteynin, Əhəd Yaqubovun, Viktor Naqayevin, Baxtiyar Məmmədovun, Fuad Səmədovun, Böhmən Hacıyevin, Akif Cəfərovun, Həzrət Xadikovun, Mübarək Məmmədovun, Xanoglan Bayramovun, Səyyad İbrahimovun, Fəhəd Həməzəyevin, Əhməd Zeynalovun, bu gün öz tövsiyələri ilə neft sənayesi işçiləri üçün mayak rolunu oynayan ağısaqqal akademikimiz Xoşbəxt Yusifzadənin əməyini yüksək qiymətləndiririk. Neftçilərimizin gənc nəslini onları əmək yolunu davam etdirməsindən şəfəf duyurlar.

Bu gün Neft Daşları abad bir dəniz şəhəridir. Bu şanlı yubiley günlərində biz aydın görürük ki, Neft Daşlarının perspektivli hələ böyükdür. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin dediyi kimi, Neft Daşları hələ bundan sonra da uzun illər Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən qüdrətlənməsinə ləyaqətli xidmət edəcək.